

Дејан Сџојиљковић

VIA RAKIJALIS

**или: зашто је печење ракије
већа вештина од писања књига?**

Један од јачих разлога да дођете у Сићево, на књижевну или ликовну колонију (најстарија у земљи!), јесте уживање у чарима природе, као и у њеним даровима. Један од тих дарова долази директно од племенитог плода воћке, било да је она шљива, крушка или грожђе. Преточен у златну течност која пече грло и греје стомак, сићевачку ракију од жалфија, онај фини осећај спокоја који сам имао док сам боравио на том месту одсеченом од света, враћа ми се као неки малигански флеш-бек.

Кроз Сићевачку клисуру је некада ишао стари римски пут VIA MILITARIS, кроз кланац, пратећи Нишаву, према Бугарској, па даље до царског града Константинополиса. То је винарски крај, са фантастичном микроклимом. Наиме, док се верете по видиковцима који се уздижу изнад клисуре, имате осећај као да сте на мору. Што је у неку руку тачно, јер научници кажу да се на том простору некад давно и јесте простирала велика водена маса. Докази за то су очигледни, сем поменуте климе, на земљи и међу стењем људи су налазили фосиле морских пужева и других животињки. Зато и није чудно што грожђе од ког се прави ракија и траве којима се иста *кристи* имају специфичан шмек.

Они који се добро разумеју у алхемијски процес печења ракије, знају да је то тешка работа. Кудикамо тежа од писања. Пошто нисам присталица романтичарског епа о књижевности као божанској вештини (поплава песника аматера и квазипрозаиста, која је последњих деценија запљуснула обалу српске књижевности, најбоље у

пракси демантује ову симпатичну будалаштину), а више ценим доброг винара од доброг писца, морам да кажем како печење квалитетне ракије превазилази вештину писања. Покушаћу, и као писац, али и као индивидуални произвођач ракије (и њен редовни конзумент), да ову тезу развијем, без неких већих амбиција да откривам велике истине о животу и другима солим памет. Такве ствари, уосталом, остављам оним својим *колеџама* који верују у божанско порекло писане речи. Они то раде боље.

Постоји, дакле, више разлога зашто печење ракије, та тајна вештина наших предака (да ли само наших?), изискује већи таленат, напор, веру и посвећеност од шкрабања песама и причица по папиру. Данас свака будала може себе да назове књижевником и да му то звање *овере* три професора, два академика и десет критичара. Али мало је оних који могу себе да назову мајстором за прављење ракије. Мој покојни деда Војислав је био један од њих. А ја сам, изгледа, од њега, сем винограда на Винуку, наследио и мало талента за печење ракије. Бар тако кажу они који су пробали моју ракију. Они што су читали моје књиге су мало уздржанији.

Идемо редом:

- За разлику од песника и писаца, произвођачи ракије су оперисани од сујете. Да бисте се уверили колико су добри у свом послу, довољно је да пробате њихову ракију. Не требају им теоретичари, критичари, професори, академици и мрсомуди разних фела, да вам објасне како је њихова ракија добра. Не праве се симпозијуми о њиховој ракији, булевари и *џресџијне* награде не добијају њихова имена. У школи вас не терају да наизуст знате њихове биографије или да издекламујете садржај њихове ракије.

- У ракији има више магије него у поезији било које врсте. Уосталом, три четвртине написане поезије у историји књижевности (нарочито српске) је најобичније ђубре. За ракију то баш и не може да се каже.

- Ракија вас диже и спушта на више начина, и сваки од њих је добар. Било да сте у кафани са друштвом, на свадби под бараком или на неком излету, где на трулом пању (ко у оној старој песми *Нервозној њошијара*) доручкујете врућу погачу, млад сир и препеченицу стару десет година. Од читања домаће књижевности вам се диже само желудац.

- Ракија, што је старија, то је боља. Књиге поезије и прозе, како време пролази, углавном падају у заборав, јер без обзира колико биле хваљење у време изласка из штампе, време им увек даје праву

вредност. Која се углавном креће око позитивне нуле. Зато добре књиге старе као добра ракија. И временом добијају већу вредност и лепши шмек.

- Ракија није досадна. Многе књиге јесу.

- Када се каже *домаћа ракија*, одмах знате да је добра. Када се каже *домаћа књижевност*, одмах знате да не ваља ништа.

- Не постоји факултет за печење ракије и теорију печења ракије. Самим тим, не постоје магистри, професори, доктори печења ракије. Постоје само они који пеку добру и они коју пеку лошу ракију. Да се овај принцип примени у домаћој књижевности, где би нам био крај?

- За прављење ракије вам треба добра воћка, казан и мало слободног времена. За књигу су вам потребни лектори, коректори, уредници, унередници, илустратори, преламачи, аквизитери, рецензенти, штампари, аквизитери, продавци, аквизитери, и тако у круг... А на крају... резултат и није баш толико импозантан, мирисан и леп као код печења ракије.

- Од лоше ракије можете само да добијете мамурлук. Учинак лоше књижевности је далеко гори.

- Седење крај казана у коме се пече ракија је изузетан догађај. Седење на некој књижевној вечери или промоцији је забавно колико и разапињање на крст.

Ерго, имајући све ово у виду, тешко да ће књижевност спасити свет, није чак способна ни да га мења, али добра ракија увек може учинити да нам све лажи света у коме живимо постану подношљивије.

И кога за то треба кривити? Лоше писце/песнике или добре мајсторе за ракију?

Дижем чашу препеченице из дединог винограда да наздравим и једнима и другима.

И дајем један конструктиван предлог.

Да се направи нека акција где ће се по библиотекама, књижарама, музејима, школама, факултетима итд. покупити све досадне, лоше, безвезне књиге лоших, досадних и безвезних писаца, и та силна хартија искористити за ложење ракијских казана.

Предност дати завичајцима. Њих ионако има највише, а предњаче по неквалитету и тиражима.

Ко велим... бар да од од тог силног мора мртве писане речи, штампане и објављене у част и славу нечије сујете и доколице, буде нека корист и за оне *обичне* људе... водоинсталатере, пекаре, винаре, шофере, фризере... све оне предане занатлије који свој посао раде боље него већина књижевника.

Када све те књиге изгоре, добићемо и нову, специјалну врсту ракије.

Рецимо, *постмодерниковача* - ракија печена на ремек-делима постмодернизма.

Па онда *јесниковача*, ракија печена од лоше поезије. Ње ће, ценим га, бити у највећим количинама.

Онда *драмовача*, никад игране и изведене драме, убуђале по зборницима и периодици, изгорене у казану, зарад добијања шљивовице.

Затим ракија од књижевности коју пишу жене. Можете јој наденути више имена: *халтеровача*, *шљивовица Пауново ћеро*, *домаћинка*, *јекмезовача*, *сјаара феминистичарка*...

Па онда - *јрозовача*... Горе лоше приче и лоши романи, а низ лушу тече златна мученица... Има ли лепшег призора?

И тако редом...

Кад се посао сврши, послати по који литар ракије писцима који су благоизволели приложити своја дела на олтар, тј. у казан ракијарства. Можда, кад цугну ракију печену на књиге, одустану од јаловог посла спашавања света поезијом и прозом, и постану нешто за шта су стварно талентовани.

Избор је велики: пекар, лекар, апотекар... и (што да не?) - мајстор за печење ракије.

Дејан Ситојиљковић, писац и индивидуални произвођач ракије

Ниш-Сићево-Виник, март 2009.